

Nr 147.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1929 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 8 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för nämnda dag) att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, till bekämpande av arbetslösheten för sagda budgetår beräkna ett extra reservationsanslag av 2,800,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1929 dagtecknad proposition, nr 210, under återropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m., för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,800,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återropade statsrådsprotokollet.

Av 1922 års riksdag beviljades, i anledning av den på socialdepartementets föredragning avlåtna propositionen nr 11, för bekämpande av arbetslösheten *dels* på tilläggsstat för nämnda år reservationsanslag till sammanlagt belopp av 85,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor. Härförutom anvisades, med bifall till den på kommunikationsdepartementets föredragning avlåtna propositionen nr 12, för liknande ändamål på tilläggsstat för år 1922 under titeln »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

I statsverkspropositionen till 1923 års riksdag (femte huvudtiteln, punkt 20) anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, bland annat, att det enligt hans mening icke vore möjligt att vid tiden för nämnda propositions avlåtande göra några fullt tillförlitliga beräkningar angående arbetsmarknadens läge under den då återstående delen av vintern 1922—1923 och än mindre angående dess förändringar under hela budgetåret 1923/1924. Han

anhöll därför att senare under 1923 års riksdag få förelägga Kungl. Maj:t förslag i förevarande ämne. Emellertid syntes honom nödig försiktighet bjuda att i avbidan på frågans slutliga behandling å riksstaten beräkna ett anslag för arbetslöshetens bekämpande å förslagsvis 5,000,000 kronor.

Med bifall till den av föredragande departementschefen sålunda gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, för bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1923/1924 beräkna ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Efter det departementschefen sedermera i skrivelse den 28 april 1923 anmodat statens arbetslöshetskommission att avgiva förslag rörande den framställning till riksdagen i nu ifrågavarande ärende, vartill då rådande förhållanden gäve anledning, avgav kommissionen den 11 maj 1923 det sålunda begärda utlåtandet. I detta utlåtande framlade kommissionen en beräkning över tillgångar och utgifter å anslaget för bekämpande av arbetslösheten intill utgången av budgetåret 1923/1924. På grundval av denna beräkning anförde kommissionen, att den icke funne det erforderligt, att av 1923 års riksdag begärdes något anslag för bekämpande av arbetslösheten.

I skrivelse den 17 maj 1923, nr 233, gav Kungl. Maj:t sedermera riksdagen tillkänna, att Kungl. Maj:t icke komme att till 1923 års riksdag avlåta proposition i det under punkt 20 i femte huvudtiteln av statsverkspropositionen för nämnda år omnämnda ärendet angående anslag för budgetåret 1923/1924 för bekämpande av arbetslösheten, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å staten för nämnda budgetår.

Emellertid hade Kungl. Maj:t i proposition den 4 maj 1923, nr 230, på socialdepartementets föredragning föreslagit riksdagen medgiva, att för vidtagande av åtgärder till lindrande av nöden bland vissa arbetslösa järnbruksarbetare finge av femte huvudtitelns allmänna besparingsfond tagas i anspråk ett belopp av förslagsvis 70,000 kronor.

Denna proposition blev av riksdagen bifallen (riksdagens skrivelse nr 206).

Ytterligare är att nämna, att riksdagen, i anledning av ett i 1923 års statsverksproposition på kommunikationsdepartementets föredragning framställt förslag, för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten, för budgetåret 1923/1924 anvisade ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel (riksdagens skrivelse nr 295).

För budgetåret 1924/1925 gjorde arbetslöshetskommissionen icke hemställan om anvisande av något ytterligare anslag för bekämpande av arbetslösheten. I anslutning härtill begärde Kungl. Maj:t icke något anslag för ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår.

I proposition till 1924 års riksdag, nr 113, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att för färdigställande av vissa utav Norrlands statsarbeten påbörjade arbetsföretag finge användas, intill ett belopp av 1,750,000 kronor, de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen.

Detta förslag blev av riksdagen bifallet (riksdagens skrivelse nr 128).

I en annan till 1924 års riksdag avlåten proposition (nr 229) föreslog Kungl. Maj:t sedermera riksdagen medgiva, att för färdigställande av vissa utav Södra Sveriges statsarbeten påbörjade arbetsföretag finge användas, intill ett belopp av 1,350,000 kronor, de nyssnämnda, av 1922 års riksdag beviljade reservationsanslagen.

Jämväl detta förslag blev av riksdagen bifallet (riksdagens skrivelse nr 294).

I skrivelse den 9 december 1924 uttalade sig arbetslöshetskommissionen angående behovet av medel till arbetslöshetens bekämpande under budgetåret 1925/1926. Kommissionen anförde därvid, att behållningen å de anslag, som av 1922 års riksdag anvisats för ifrågavarande ändamål, den 1 november 1924 utgjort 8,264,000 kronor. Då kostnaderna för kommissionens verksamhet under de tio första månaderna av år 1924 uppgått till omkring 4,220,000 kronor och totalkostnaderna under nämnda år sannolikt icke komme att överstiga 5 miljoner kronor, syntes det kommissionen vara grundad anledning antaga, att de medel, varöver kommissionen förfogade, skulle förslå till finansierandet av hjälpverksamhetens kostnader första halvåret 1926. På grund härav funne kommissionen det icke påkallat att hemställa om utverkande hos 1925 års riksdag av ytterligare anslag till arbetslöshetens bekämpande.

Med hänsyn till vad kommissionen sålunda uttalat anförde föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1925 års riksdag (femte huvudtiteln, sid. 37), att han ansåge sig icke böra föreslå Kungl. Maj:t att av riksdagen äska något nytt anslag till arbetslöshetens bekämpande. I enlighet härmed begärde Kungl. Maj:t icke något anslag till ändamålet för budgetåret 1925/1926.

I proposition till 1926 års riksdag, nr 213, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1926/1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Sistnämnda proposition bifölls av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 344).

I proposition till 1927 års riksdag, nr 236, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1927/1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Förslaget grundade sig på framställning av arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 24 november 1926 ävensom på en av kommissionen avgiven, den 15 februari 1927 dagtecknad promemoria.

Med bifall till propositionen beviljade 1927 års riksdag (skrivelse den 8 juni 1927 nr 270) för budgetåret 1927/1928 till bekämpande av arbetslösheten ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

I proposition till 1928 års riksdag, nr 161, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1928/1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor. Förslaget grundade sig på framställning av arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 17 november 1927. I denna skrivelse framlade kommissionen en beräkning över tillgångar och skulder å tidigare beviljade anslag för samma ändamål ävensom en uppskattning av medelsbehovet för nu innevarande budgetår. På grundval av denna beräkning anförde kommissionen, att av de till buds stående medlen för bestridande av de med hjälpverksamheten förenade kostnaderna ett belopp av omkring 4,250,000 kronor skulle kunna förväntas den 1 juli 1928 återstå och alltså bli disponibelt för budgetåret 1928/1929. Beträffande behovet av medel för detta budgetår uttalade kommissionen, att kommissionen av olika iakttagelser på arbetsmarknaden och det ekonomiska området i övrigt trott sig kunna utläsa en svag förbättring i läget. Detta hade föranlett kommissionen att för budgetåret 1928/1929 räkna med en icke ökad arbetslöshet, d. v. s. med att den stegring, som fortgått sedan år 1924, skulle

upphöra. Med hänsyn till befolkningsutvecklingen, vilken säkerligen innebure ökning av de grupper, som tillhörde de arbetsföra åldrarna, syntes dock försiktigheten kräva, att man kalkylerade med i stort sett oförändrad arbetslöshet och med att således kostnaderna för budgetåret 1928/1929 komme att uppgå till samma belopp som beräknats för nästföregående budgetår, eller 5,700,000 kronor. Jämlikt denna beräkning skulle alltså utöver de medel, som förväntades återstå den 1 juli 1928, krävas ytterligare 1,450,000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten vid bedömandet av arbetsmarknadens framtida gestaltning samt till behovet av medel, som kunde i verksamheten erfordras såsom rörelsekapital för användning till inventarier, täckande av utestående fordringar m. m., ansåg kommissionen emellertid, att anslaget för budgetåret 1928/1929 borde bestämmas till 3 miljoner kronor. Denna uppskattning grundade sig på den förutsättningen, att hjälpverksamheten skulle komma att bedrivas efter ungefärligen oförändrade grunder.

I en senare ingiven skrivelse, dagtecknad den 17 februari 1928, anförde kommissionen vidare, att förhållandena på arbetsmarknaden icke under tiden efter det kommissionen ingivit sin framställning av den 17 november 1927 undergått någon mera genomgripande förändring, ehuru läget givetvis i viss utsträckning rönt inverkan av de arbetskonflikter, som under nämnda tid uppkommit inom vissa betydande exportindustrier. Bortsåge man från dessa konflikter, kunde man fortfarande konstatera ett jämförelsevis fördelaktigt konjunkturläge. Det oaktat rådde emellertid en relativt omfattande arbetslöshet. Den redan förut bekymmersamma ställningen på arbetsmarknaden i Norrbottens län hade under senaste tiden ytterligare försämrats. Kommissionen meddelade slutligen, att kommissionen icke funnit anledning till ändring i de av kommissionen i skrivelsen den 17 november 1927 framlagda beräkningarna rörande kostnaderna för kommissionens verksamhet under budgetåret 1928/1929.

Till denna beräkning av anslagsbehovet anslöt sig föredragande departementschefen, därvid han återopade de av arbetslöshetskommissionen till stöd för beräkningarna anförda motiven.

Med bifall till den i enlighet härmed gjorda framställningen beviljade 1928 års riksdag (skrivelse den 5 juni 1928, nr 370) för budgetåret 1928/1929 till bekämpande av arbetslösheten ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Gällande författningsbestämmelser angående statsbidrag till arbetslöshets-hjälp äro sammanfattade i en kungörelse av den 7 juli 1922 (nr 419), som länder till efterrättelse tills vidare, så länge anslag till ifrågavarande ändamål utgår. I denna kungörelse gjordes viss ändring genom kungörelse den 22 juni 1928 (nr 214). Ändringen avsåg väsentligen viss av Kungl. Maj:t föreslagen och av riksdagen godkänd jämkning i bestämmelserna rörande bidrag till s. k. statskommunala arbeten, d. v. s. hjälparbeten, som bedrivas av kommuner med bidrag av statsmedel från arbetslöshetsanslaget.

Därjämte har riksdagen vid särskilda tillfällen uttalat sig angående prin-

ciperna för den statliga hjälpverksamheten för arbetslösa. Sålunda meddelade 1922 års riksdag — efter det Kungl. Maj:t den 10 mars nämnda år fattat beslut, innefattande jämkning i vissa avseenden av dittills gällande regler — i skrivelse den 7 juni 1922, nr 291, nya direktiv för bedrivande av berörda verksamhet, därvid särskilt spörsmålet om arbetskonflikts inverkan å den av staten lämnade arbetslöshetshjälpen behandlades.

Vidare beslöt 1923 års riksdag i anledning av en till riksdagen avlåten proposition, nr 52, att vid utövandet av omförmälda verksamhet skulle, utöver då gällande direktiv, tillämpas vissa av statsutskottet närmare angivna regler för yrkesbestämningen (riksdagens skrivelse den 13 april 1923, nr 79).

Med anledning av ett av Kungl. Maj:t meddelat beslut rörande hjälpverksamheten i ett speciellt fall av arbetskonflikt upptogs vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 213 till 1926 års riksdag frågan om riktlinjerna för utövande av hjälpverksamheten i fall av arbetskonflikt till förnyat skärskådande såväl i statsutskottet (utlåtande nr 168) som vid ärendets behandling i riksdagens kamrar. I överensstämmelse med vad statsutskottet i detta avseende hemställt, gjorde riksdagen i sin förut omförmälda skrivelse nr 344, i vilken riksdagen anmälde sitt beslut om anvisande av nytt anslag till bekämpande av arbetslösheten, vissa uttalanden i fråga om direktivens tillämpning. Beträffande dessa uttalanden må hänvisas till den redogörelse, som lämnats därför i 1927 års proposition i motsvarande fråga (nr 236 sid. 5).

Genom beslut den 18 juni 1926 förordnade sedermera Kungl. Maj:t, att ett exemplar av berörda riksdagsskrivelse skulle överlämnas till statens arbetslöshetskommission till kännedom och efter rättelse.

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget gälla — med de modifikation, som följa av nyssnämnda kungörelse den 22 juni 1928 — de för motsvarande anslag för budgetåren 1926/1927 och 1927/1928 fastställda grunderna.

I förevarande ämne hava inom riksdagen väckts åtskilliga motioner.

Sålunda har i en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 198) hemställts, att riksdagen ville besluta eller hos Kungl. Maj:t begära en sådan organisation av arbetslöshetsunderstödet, att sådant understöd meddelas vid behov alla arbetslösa medlemmar i samhället, oberoende av yrke eller samhällsställning.

I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren (nr 274) av herr *C. I. Asplund* m. fl. och den andra inom andra kammaren (nr 409) av herr *E. Lindberg* m. fl., har hemställts, att riksdagen ville, med hänsyn till inom övre Norrlands kusttrakter ännu rådande långvariga arbetslöshet och flertalet därav drabbade kommuners svaga finansiella ställning, höja det av Kungl. Maj:t i proposition nr 210 begärda anslaget till arbetslöshetens bekämpande, 2,800,000 kronor, med 200,000 kronor till 3 miljoner kronor eller samma belopp, som beviljats för innevarande budgetår.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren (nr 277) av herr *G. Möller* och den andra inom andra kammaren (nr 419) av herr *P. A. Hansson* i Stockholm, hemställt, att riksdagen måtte till bekämpande av arbetslösheten i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna angivna grunder, under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Slutligen har i en inom andra kammaren av herr *J. P. Dahlén* m. fl. väckt motion (nr 431) hemställt, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 210 måtte bevilja ett förslagsanslag å 30 miljoner kronor att användas för understödande av kommunala och anordnandet av statliga produktiva arbeten för de arbetslösa, att riksdagen måtte såsom villkor för anslaget användande föreskriva, att arbetslöshetskommissionen avskaffas samt att hjälpverksamheten för de arbetslösa organiseras så, att ledningen därav lägges direkt under socialdepartementet och att under socialdepartementet sorterande organ samt kommunerna erhålla rätt att mot avtalsenliga löner driva en självständig arbetslöshetspolitik, att riksdagen vid beviljande av ovan nämnda anslag måtte fastställa sådana direktiv för hjälpverksamheten, att alla arbetslösa skola i möjligaste mån beredas arbete vid av kommuner eller stat anordnade produktiva hjälparbeten och att, därest i något fall sådant arbete ej kan beredas de arbetslösa, dessa beviljas understöd efter de grunder, som i motionen framhållits.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

De i propositionen lämnade uppgifterna om det nuvarande konjunkturläget på arbetsmarknaden och jämväl eljest kända förhållanden synas utskottet giva fog för antagandet, att arbetsmarknaden även under närmaste framtiden kan komma att utveckla sig i gynnsam riktning. Åtgärder från statens sida till bekämpande av förefintlig och uppkommande arbetslöshet synas dock alltjämt i viss mån tillsvidare vara av behovet påkallade. Och även om man, på sätt departementschefen framhållit, kan begränsa nödhjälpsarbetena till förmån för motvarande slags arbeten i den öppna marknaden, måste dock under tiden ett organ sådant som arbetslöshetskommissionen hava en viktig uppgift att fylla.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle statens hjälpverksamhet för de arbetslösa under nästkommande budgetår bedrivas i samma huvudformer som hittills. Till detta förslag ansluter sig utskottet. Olämpligheten av att under pågående utredningar angående arbetslöshetsförsäkring och om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande vidtagna ändringar i de på förevarande område gällande bestämmelserna anser utskottet nämligen ligga i så öppen dag, att utskottet finner sig böra bestämt avstyrka de motionsvis framkomna förslagen härutinnan. Utskottet vill i detta sammanhang hava framhållit angelägenheten av att, på

Utskottets
yttrande.

sätt departementschefen uttalat, under det utredningarna pågå, åtgärder, så långt möjligt är, vidtagas i syfte att genom effektiv arbetsförmedling, i den mån så kan ske, återföra arbetskraft till den allmänna arbetsmarknaden.

Vad angår anslagsfrågan, har, såsom nämnts, Kungl. Maj:t äskat ett belopp av 2,800,000 kronor, under det att motionsvis ifrågasatts anvisande av anslag å 30,000,000 kronor, 8,000,000 kronor och 3,000,000 kronor. Utskottet får för sin del, av skäl i statsrådsprotokollet anförts, tillstyrka beviljandet av det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, vilket syntes utskottet vara för ändamålet tillfyllest. Utskottet får erinra om de år från år ständigt ökade belopp, riksdagen anvisat till väganläggningar, vägförbättringar och vägunderhåll, vilka tillsammans med vägskattemedel belöpa å cirka 75,000,000 kronor enbart för nästkommande budgetår samt att innevarande års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk samt till skogsavdikning anvisat anslag å tillhoppa 1,500,000 kronor, genom vilka arbeten en avsevärd lättnad i arbetslösheten kan förväntas inträda.

I anledning av de av 1928 års riksdags revisorer under socialdepartementet, §§ 15, 16, 17 och 18, upptagna spörsmålen angående arbetslöshetskommissionens verksamhet vill utskottet slutligen i detta sammanhang hava uttalat, att, även om visst fog förefinnes för revisorerernas anmärkningar härtinnan, utskottet likväl, med hänsyn till vad vederbörande myndigheter i avgivna utlåtanden anfört, funnit vad revisorererna anmält och erinrat icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något vidare yttrande.

Under återopandande av vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar Lindhagens, Asplunds m. fl. och Lindbergs m. fl., Möllers och P. A. Hanssons i Stockholm samt Dahléns m. fl. motioner, I: 198, 274 och 277 samt II: 409, 419 och 431, de fem sistnämnda, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, till bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 mars 1929 angivna grunder, under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m., för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,800,000 kronor.

Stockholm den 27 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Reservation

av herrar *Lindblad, Nilsson* i Malmö, *Rydén, Asplund, Walles, Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Wigförss* och *Andersson* i Höör, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Den i motionerna I: 277 och II: 419 åvägabragta utredningen synes utskottet till fullö ådagalägga, att den hittills fullföljda arbetslöshetspolitiken måste anses i hög grad otillfredsställande. Vissa av de utav departementschefen gjorda uttalandena hava ock bibragt utskottet den åsikten, att de påtagliga bristerna i det under senare år tillämpade systemet numera även vunnit beaktande på regeringshåll.

Enligt utskottets uppfattning bör i fråga om hjälpverksamhetens inriktning och anordning såsom ett allmänt krav uppställas, att densamma väsentligen vidgas, så att hjälp kommer alla ofrivilligt arbetslösa till del. Därest de hittillsvarande riktlinjerna alltjämt tillämpas, måste samhället tillfogas allvarlig skada.

Framför allt måste anses påkallat, att lönerna för nödhjälsarbete så avpassas, att de giva den i sådant arbete anställda skälig försörjning. Den kontanta understödsverksamheten bör återupptagas i all den utsträckning, förhållandena påkalla. Vid kontantunderstödens utmätande synes det utskottet av vikt, att desamma icke, på sätt hittills skett, fastställas schematiskt till halva den av arbetslöshetskommissionen för varje ort fastställda grovarbetarlönen, utan så avpassas, att de giva den arbetslöse nödtorftig försörjning. Vidare håller utskottet före, att arbetslöshetshjälpen bör så fördelas mellan staten och kommunerna, att de senares bördor icke bliva så betungande, som faktiskt varit fallet. Därjämte finner sig utskottet böra uttala, att hjälpen icke bör begränsas till att gälla allenast vissa angivna fack eller yrken utan tillkomma alla sådana arbetslösa, som därav finnas vara i behov.

Vidkommande de för nu förevarande hjälpverksamhet i övrigt gällande direktiven kan utskottet icke underlåta att giva uttryck åt den uppfattningen, att förhållandena aktualiserat en genomgripande revision även av de bestämmelser, vilka nu så gott som fullständigt utesluta vissa stora arbetargrupper från det allmännas hjälp. Särskilt får utskottet betona, att arbetslös person bör principiellt anses stå utanför arbetskonflikterna och att alltså avstängning från arbetslöshetshjälp icke må ifrågakomma under strejk eller lockout; dock att självfallet den person, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, icke må erhålla arbetslöshetshjälp. Vidare bör arbetsplats, vid vilken arbetskonflikt råder, ej hänföras till den öppna marknadens arbetstillfällen och arbetslös alltså icke anses skyldig att taga anställning å sådan arbetsplats, vid äventyr att arbetslöshetshjälpen eljest indrages. I nu berörda avseende finner utskottet den genom beslut av 1926 års riksdag införda

regeln, att arbetslös kan hänvisas till arbetsplats, där konflikt råder, vara för den arbetslöse förödmjukande, samtidigt som den från statens sida måste betecknas som ett olyckligt angrepp på den solidaritetsgrund, på vilken arbetarrörelsen bygger och som tillfört samhället i dess helhet betydelsefulla värden.

Sina icke minst betänkliga brister har den hittillsvarande arbetslöshetspolitiken därutinnan, att det blivit allt svårare att uppdraga en bestämd gräns mellan vad som rimligen bör hänföras till å ena sidan nödhjälpsarbeten och å andra sidan ordinarie arbeten å den öppna marknaden. Som ett grundläggande krav bör i detta avseende uppställas den fordran, att arbete, som uppenbarligen är att hänföra till den öppna arbetsmarknaden, icke får utföras under arbetslöshetskommissionens medverkan. På grund av vad som av 1928 års riksdags revisorer i nu berörda avseende anförts (§§ 15, 16, 17 och 18 under socialdepartementet), finner utskottet jämväl ådagalagt, att den statliga nödhjälpsverksamheten anordnats under förhållanden, som icke kunna anses överensstämma med god samhällsekonomi. Härigenom har det gängse systemet ställts i en belysning, som enligt utskottets åsikt även den utgör ett starkt stöd för kravet att gå in för en ingående omprövning av hela nödhjälpsarbetssystemets ändamålsenlighet, både som hjälpmedel mot arbetslösheten och ur statsekonomiska synpunkter.

Med den ståndpunkt utskottet sålunda intagit i fråga om de allmänna riktlinjerna för den statliga arbetslöshetspolitiken, kan utskottet icke anse det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet tillfyllest. Enligt utskottets mening måste väsentligen ökade medel ställas till förfogande, därest en human och, på det sätt utskottet angivit, vidgad och reviderad hjälpverksamhet skall kunna åvägbringas. Motionsvis hava jämväl äskats vida högre belopp än i Kungl. Maj:ts proposition. Vid prövning av det anslagsbehov, som må anses erforderligt för arbetslöshetspolitikens bedrivande i anslutning till de grundsatser, som ovan förordats, har utskottet stannat vid att tillstyrka anvisandet av ett belopp av 8 miljoner för nästkommande budgetår. Med ett sålunda utökat anslagsbelopp torde jämväl de i motionerna I: 274 och II: 409 framställda önskemålen, vilka utskottet finner beaktansvärda, kunna tillgodoses.

Vad slutligen angår det i motionen I: 198 framställda yrkandet ävensom de i motionen II: 431 väckta förslagen, i vad de ej avse anslag för nu ifrågasvarande ändamål, håller utskottet före, att sagda yrkande och förslag i all den utsträckning, som torde vara praktiskt realiserbar, beaktats genom vad utskottet ovan yttrat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Asplunds m. fl. och Lindbergs m. fl., Möllers och P. Hanssons i Stockholm samt Dahléns m. fl. ovanberörda motioner, I: 274 och 277, II: 409, 419 och

431, till bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet förordade grunder, under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar under avdelningen arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m., för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor; samt

II. att herr Lindhagens motion, I: 198, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»